

För livets skull

NUMMER 2 SOMMAREN 2014

En tidning från Svenska kyrkan i Skara

PLANETEN dukar upp

GUIDE TILL SOMMARENS
ÖPPNA KYRKOR

KULTURARVET PÅ
KYRKOGRÅRDARNA

MUSIK I SOMMAR

Svenska kyrkan
SKARA

För livets skull

är församlingstidning för Svenska kyrkan i Skara. Den delas ut till alla hushåll i Skara, Ardala, Axvalls, Varnhems och Eggby-Öglunda församlingar fyra gånger per år.

Redaktion i detta nummer:

Anna Theander, Sören Eklund, Magnus Gunnarsson, Helena Långström Schön, Markus Hagberg, Per Larsson, Judith Fagrell, Marina Larsson, Jennifer Lidgren, Åsa Wikman, Erik Tornstierna.

På omslaget:

Bo Strand och Annelie Ogenblad Särefjord trivs på Diakonihuset Planeten.

Foto: Anna Theander

Redaktör & grafisk form:

Anna Theander
anna.theander@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare:

Carl Sjögren
carl.sjogren@svenskakyrkan.se

Tryck:

LH-Tryck, Ulricehamn 2014

En tid att växa

När jag skriver det här, en tisdag i maj, har träden och växtligheten utanför mitt fönster just fått en uppfriskande dusch av vårregn och det nygröna lyser nästan av sig självt mot mig. När du får den här tidningen i din hand har sommaren just inletts – i almanackan åtminstone – med skolavslutningar och syrendoft och jag hoppas att du kan se fram emot en tid av både vila och möjlighet till påfyllning av det du behöver i livet. För sommaren är växandets tid, en tid då vi får sträcka på oss och ta emot solens värmande strålar och insupa livets ljuvligheter.

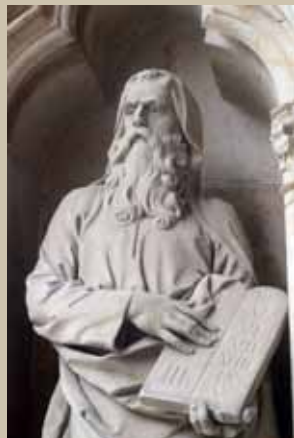
Även i kyrkan är sommaren växandets tid som med kyrkans språk kallas trefaldighetstiden. Under trefaldighetstiden får vi fokusera på det kristna livet, vad det innebär att vara troende och leva som kristen. Det tar sin utgångspunkt i den heliga Treenigheten, att Gud uppenbarar sig för oss som Fader, Son och Ande och inbjuder oss till ett liv i gemenskap med Honom och med varandra. De första kristna kallades ofta ”de som hör till Vägen” och det är precis vad det innebär att vara kristen. Det är inte ett paket att ta ställning till utan ett liv att leva, en väg att vandra. Gud som har gett oss livet har också gett oss både förnuft och känsla och en förmåga att växa och utvecklas hela livet. Det är en gåva att tacka för.

Jag önskar dig en god och välsignad sommartid.

judith fagrell, präst i ardala församling

KYRKAN är öppen för DIG

Skara domkyrka

öppen dagligen 10.00-16.00.
23 juni-24 augusti dagligen 10.00-18.00, tisdag, onsdag och torsdag till 20.00.

Tfn. 0511-265 28

Varnhems klosterkyrka

öppen dagligen april-maj 11.00-16.00, juni-augusti 10.00-17.00 samt helger i september 11.00-16.00.

Entré.

Daglig guidning under perioden 23 juni-10 augusti 12.00 och 14.00, 40:- (Guidningen utgår vid gudstjänster och förrättningar.)

Tfn. 0511-265 34

Eggby kyrka

öppen dagligen 1 maj-31 augusti, 10.00-18.00.

Öglunda kyrka

öppen dagligen 23 juni-31 augusti 10.00-18.00.

Norra Lundby kyrka

För besök ring Göran Tysk, tfn 0705-921807.

Norra Vings kyrka

öppen dagligen v. 26-28, 9.00-16.00.

Skärvs kyrka

öppen dagligen v. 26-32, 9.00-16.00.

Vinköls kyrka

öppen dagligen v. 26-32, 10.00-18.00.

Bjärklunda kyrka

öppen dagligen v. 26-32, 9.00-18.00.

Händene kyrka

öppen dagligen v. 26-31, 10.00-18.00.

Skallmeja kyrka

öppen dagligen v. 26-31, 10.00-18.00.

För besök i pastoratets övriga kyrkor kontakta församlingsexpeditionen, tfn 0511-265 00.

Upptäck kyrkans skatter

En del är hemvändare som kommer hem på besök under sommaren. Andra är turister från andra sidan jordklotet. Men kyrkobyggnaderna fascinerar och lockar människor oavsett bakgrund och hemvist.

Birgitta och Else är två av dem som gärna berättar om de skatter som finns att upptäcka.

text och foto: anna theander

I sommar är många av Skara pastorats kyrkor öppna för besök. Alla har de sin historia, sin konst och sina kulturskatter. Birgitta Sträng är guide i Varnhem, eller som hon hellre kallar det: portöppnare.

- Jag tycker att det beskriver bättre vad vi guider gör här i Varnhems klosterkyrka. Jag vill se det som att jag öppnar en port, inte bara till kulturarv och historia, utan till... ja, allt det här, säger hon med ett leende och blickar upp mot de väldiga valven.

I 25 år har hon visat kyrkan för besökare. Skolklasser, busslaster och turister i alla åldrar.

- Nog händer det någon gång att folk kommer in för att de har sett kyrkan på håll när de råkat passera. Men de allra flesta känner till kyrkan och har kommit hit just för att besöka den, säger Birgitta.

Sedan är det varierande hur mycket man känner till. En del, menar Birgitta, vet kanske att det funnits ett kloster här.

- Och så att Birger jarl är begravd

här, det har folk oftast koll på!

Men efter en upptäcktsfärd med Birgitta eller någon av de andra "portöppnarna" har de flesta fått helt nya insikter. Folk fascineras av historien, men framförallt av rymden, höjden och ljuset.

- Titta däruppe, vilket ljus det är. Trots att det regnar ute och inte är särskilt ljusst ut idag och trots att inte många lampor är tända så är det ett fantastiskt ljus. Det kommer uppifrån!

Varnhems klosterkyrka var från början en stängd kyrka tillhörande ett cistercienserkloster. Men vid reformationen fick munkarna lämna klostret och kyrkan öppnades för allmänheten. Dock förföll den, innan den på 1600-talet genomgick en stor restaurering.

- Så enkelt uttryckt kan man säga att med några få nutida undantag så är allt som är av sten från medeltiden. Och allt som är av trä är från 1600-talet, sammanfattar Birgitta.

Att beskriva kyrkan och dess

Birgitta Sträng är en av de guider som tar emot i Varnhems klosterkyrka.

*Else Mörner
har mycket
att berätta
om Händene
kyrka.*

historia i en kort artikel är en omöjlighet. Bättre då att göra ett besök. Varje dag erbjuds nämligen guidade visningar vid två tillfällen – och naturligtvis kan man också välja att komma hit och gå runt på egen hand.

Från Kina och Japan, USA och Australien kommer besökare men de flesta är förstas från Sverige. Under vissa perioder anländer flera busslaster om dagen. Som mest hektiskt var det under ”Arnvågen”. I maj 2003 kom 181 bussar till Varnhems klosterkyrka!

- Det har lugnat ner sig sedan dess, men visst är det en strid ström av både förbokade bussgrupper och ”ströbesökare”.

Varnhems klosterkyrka och Skara domkyrka i all ära – men pastoratet har fler kyrkor som är värda ett besök, och står öppna i sommar. En av dem är Händene kyrka, en kyrka som byggdes på 1100-talet och sedan har byggts till. Den ljusa vackra kyrkan är väl värd ett besök och av förståeliga skäl en uppskattad vigselkyrka.

Else Mörner är en av dem som räknar Händene kyrka som ”sin” och som gärna berättar om den. Det som kanske först drar blickarna till sig i koret är det gamla helgonskåpet.

- Det här är vår klenod. Man vet inte exakt hur gammal den är men förmodligen från 1400- eller möjligen 1500-talet, säger hon.

Ännu äldre är dopfunten som kan dateras till 1100-talet.

- Men från början stod den ju inte här framme förstas, utan vid ingången, fortsätter Else och syftar på gamla tider, då man kom in i kyrkan först efter att man blivit döpt.

Händene kyrka är rik på berättelser. Som den om den konstnärlige pastor Lundblad som var präst här på 1800-talet.

- Han målade en tavla med julkrubbans motiv och den finns fortfarande kvar. För ett tag sedan blev jag uppringd av en man som höll på med en doktorsavhandling om julkrubbor och han berättade att Händene kyrkas julkrubba är Sveriges äldsta. Det var ju roligt att få veta!

Altartavlan har också anknytning

till Gustav Theodor Lundblad.

Konstnärligheten gick nämligen i arv och det är prästens son Gunnar som målat den.

- Den föreställer Emmausvandringen och Gunnar var bara 23 år när han målade den. Han har förresten avbildat sin pappa prästen som en av lärjungarna. Och så var det arrendatorn till prästgården här som fick stå modell som Jesus, berättar Else.

Hon tycker att det är viktigt att kyrkorna hålls öppna så att den som vill har möjlighet att komma in.

- Det vet man ju själv när man är ute och åker, hur roligt det är att kunna gå in och titta i kyrkorna. Och hur tråkigt det är om man upptäcker att de är låsta!

Else berättar att de som besöker kyrkan i Händene är såväl turister som människor med anknytning till bygden.

- Det är faktiskt en hel del hemvändare som kommer hit. När man reser till sin hembygd på sommaren så vill man förstas gärna passa på att besöka kyrkan.

Planeten

har öppet hela sommaren

Till Diakonihuset Planeten nära torget i Skara kommer människor i en strid ström – för att äta en rejäl frukost, eller bara ta en kopp kaffe och prata lite.

Besökarna är i olika åldrar och med olika bakgrund. Och de lär inte bli färre i sommar. Planeten är nämligen en av få sociala verksamheter i bygden som håller öppet precis som vanligt.

text och foto: anna theander

VID BORDET LÄNGS VÄGGEN står en stadig frukostbuffé uppdukad. Här finns fil och flingor, ägg, köttbullar och sill, pålägg och bröd. Och kaffe förstås! Och det var egentligen just maten som var en viktig ingrediens när Diakonihuset Planeten öppnade för två år sedan. Åsa Wikman hade då arbetat som diakon i Skara några år och reagerade på att många hade svårt att få pengarna att räckta till. Tillsammans med ett par ledamöter i kyrkorådet fick hon i uppdrag att fundera vidare. Man ville erbjuda människor hjälp med ekonomin – men också erbjuda mat till en billig peng. Nu blev det inte riktigt så.

- Nej, det här med lagad mat kräver så oerhört mycket när det gäller miljö- och hälsoskydd att vi har fått nöja oss med matiga smörgåsar, förutom på tisdagar då vi serverar pannkakor. Och det här med att få hjälp med sin

ekonomi visade sig vara ett känsligt kapitel, konstaterar Åsa.

Istället har Planeten blivit en viktig mötesplats för gemenskap dit folk främst kommer för att umgås – en del tittar in någon gång ibland, andra kommer varje dag. Besökarnas behov styr verksamheten. Här arbetar Annelie Ogenblad Särefjord som finns på plats varje dag. På Planeten arbetar dessutom ett stort antal volontärer. Åsa finns tillgänglig för samtal på onsdagseftermiddagar och på måndagsförmiddagar är både hon och diakonkollegan Ingela Tidqvist Karlén på Planeten, som drivs som en förening där Svenska kyrkan, Missionskyrkan, Betaniaförsamlingen, Tullen och Frälsningsarmén är medlemmar.

En del av besökarna är invandrare och vill ha hjälp med att lära sig svenska. Och en del av dem cykeltränar!

- Många av dem har aldrig använt trampor. Så vi har fått låna en stor trehjuling så att man kan träna på att just trampa, berättar Annelie och tillägger också att man bakat tillsammans i smågrupper. Bröd- och kanelbullebakning är sådant som stått på önskelistan bland besökarna.

MÄNNISKOR KOMMER OCH GÅR, någon fyller på sin kaffekopp och någon annan får hjälp med att träna svenska. Vid ett bord sitter två män och spelar schack och vid ett annat har ett helt sällskap samlats för att prata. Eva-Lena Lehtiranta och Anders Johansson spelar biljard vid det alldeles nya biljardbordet.

- Det kom tidigt fram att många önskade ett biljardbord. Vi diskuterade lite olika möjligheter och det slutade med att vi sökte pengar hos Lions

Bo Strand tycker att Planeten är ett bra och okomplicerat ställe att träffa folk på.

Karl-Åke Thörnqvist och Åsa Wikman diskuterar över en kopp kaffe. Åsa finns även på plats både måndagsförmiddagar och onsdagseftermiddagar för den som vill ha ett enskilt samtal.

Att fika på Planeten kostar tio kronor - eller mer om man har råd!

för att kunna köpa ett. Det blev beviljat och har blivit till stor glädje, konstaterar Eva-Lena, som är en av volontärerna.

Anders berättar att han inte direkt ser sig som "stammis" men att han gärna går hit emellanåt.

- Jag tycker att det är trevligt. Det är en härlig gemenskap här.

Till stam-gästerna hör dock Bo Strand, som just hämtat en kopp kaffe.

- Jag är ofta här. Spelar biljard och pratar med folk. Det är nog många som bara skulle sitta hemma annars. Det blir kanske inte av att man bjuder hem folk. Men här träffas man liksom

på neutral mark och på ett väldigt enkelt sätt. Det behöver inte vara så märkvärdigt, liksom. Så det här är bra.

Det är hälsosamt att träffa folk. Människan är ju en social varelse. Det här är nog det bästa som har hänt Skara på länge, säger han med ett stort leende.

Att hålla öppet även sommartid känns viktigt och välbehövligt. Mycket annat håller stängt under

semesterperioden – men på Planeten behåller man ordinarie öppettider. Och laddar för mycket folk!

- De som kanske går någon annanstans annars kommer ju hit på sommaren, just för att annat är stängt. Och så har vi ju också ett socialt ansvar för dem som är i stan på tillfälligt besök, menar Åsa.

"Det är hälsosamt att träffa folk. Människan är ju en social varelse."

Drömmen om att servera lagad mat finns fortfarande kvar. Men då behöver man byta lokal. Det måste man kanske göra ändå, eftersom man börjat växa ur lokalerna i Missionskyrkans källarvåning, berättar Åsa:

- I början tyckte vi att det var mycket folk om det var fler än 15. Nu är det snarare så att vi tycker det är dåligt om det är färre än 20 någon dag. Igår var det 50 personer här!

Har du lite tid över?

Många är de volontärer som hjälper till på Planeten. Men det finns alltid plats för fler. Vill du avsätta någon för- eller eftermiddag ibland för att hjälpa till är du varmt välkommen att ringa Åsa Wikman, tfn 0511-26521. Du kan också skicka e-post till asa.wikman@svenskakyrkan.se.

Så bevaras kulturarvet på kyrkogårdarna

Vad händer med gamla gravar och gravstenar? Och hur lång tid har man som anhörig på sig att höra av sig innan en gravsten utan gravrätt tas bort?

Nu påbörjas arbetet med att ta bort gravstenar som saknar gravrättsinnehavare och som inte anses ha mycket högt kulturhistoriskt värde. Kyrkogårdschef Erik Tornstierna reder ut begreppen.

Staten har gett Svenska kyrkans församlingar i uppdrag att sköta begravningsverksamheten i nästan hela landet. Begravningsverksamheten finansieras med begravningsavgiften som betalas av alla och skall användas till att sköta allmänna ytor på kyrkogårdarna, hålla med lokal för borgerliga begravningsceremonier samt bevara gravar och gravstenar med mycket högt kulturhistoriskt värde i sin ursprungliga miljö. Att avgiften används till rätt saker bevakas av begravningsombudet som är utsedd av Länsstyrelsen. I uppdraget ingår även att se till att uppdragstagaren inte gör detta med vinstintresse. Verksamheten ska gå jämt upp.

Skara pastorat har gjort en kulturhistorisk inventering av samtliga kyrkogårdar inom pastoratet med hjälp av Västergötlands museum där gravar och gravstenar har klassificerats i tre olika kategorier:

- 1) *mycket högt kulturhistoriskt värde*
- 2) *högt kulturhistoriskt värde och*
- 3) *övriga.*

Med detta underlag kommer kyrkogårdsförvaltningen att påbörja

arbetet med att ta bort de gravstenar som saknar gravrättsinnehavare eller är återlämnade i kategorierna två och tre.

När en grav saknar gravrättsinnehavare letar förvaltningen efter anhöriga till graven genom att söka i olika register. Om detta inte ger resultat sätts en skylt upp på graven med en uppmaning om att kontakta förvaltningen. När skylten stått i två år utan att någon anhörig anmält intresse så anses graven vara återlämnad. Då tas stenen bort under förutsättning att den inte har ett mycket högt kulturhistoriskt värde (*kategori 1*) och förvaras ytterligare en tid på kyrkogårdsförvaltningen.

I *kategori 2*, högt kulturhistoriskt värde, kan enstaka gravar komma att återanvändas till askgravlundar eller askgravplatser.

Ur miljösynpunkt är denna åtgärd bra då gravmarken kan återanvändas vilket i sin tur medför att ny gravmark inte behöver tas i anspråk. Äldre gravstenar kan slipas om och användas igen. På kyrkogårdsförvaltningen finns redan ett utbud av gamla gravstenar för återanvändning till en rimlig kostnad.

Kan då inte kyrkan betala för att gravstenar som inte staten står för kan få vara kvar på våra kyrkogårdar?

Kyrkan vårdar redan i dag stora delar av vårt kulturarv då man är ägare till alla kyrkobyggnader. Dessa kräver mycket stora resurser i underhåll och vård av inventarier. Med en krympande ekonomi som redan är ansträngd på grund av ett minskande medlemsantal finns det inte något utrymme att även ta på sig ansvaret för att sköta och bevara gravar i kategori 2 och 3 som saknar gravrättsinnehavare.

ERIK TORNSTIERNA

Om en sådan här skylt har stått vid en grav i två år utan att någon anhörig hört av sig, så anses graven vara återlämnad.

Kategori 1

Gravar som anses ha mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa får inte återlämnas utan ska bevaras när gravrätten upphör. Bilden visar ett exempel på en grav i kategori 1.

Kategori 2

Enstaka gravar kan bevaras eller kan komma att återanvändas, till exempel till askgravlundar eller askgravplatser. Bilden visar ett exempel på en grav i kategori 2.

musik & teater

att njuta av hela sommaren

MIDSOMMARAFTON 20 JUNI 22.00 *Norra Lundby kyrka*
Musik och lyrik med Maja Christensson och Johan Eken-
värn.

TISDAG 24 JUNI 19.00 *Skärvs kyrka*
Hela kyrkan sjunger, Läsarsångsfavoriter - Torbjörn Lantz
och Sören Eklund, därefter fortsätter sången i Skärvs skola.
Kaffeservering.

TORSDAG 26 JUNI 19.00 *Skärvs kyrka*
Andakt – Magnus Lundberg, flöjt.
Därefter i Skärvs skola ”Kyrkans lovsång genom tiderna”,
domprost Carl Sjögren, kaffeservering.

LÖRDAG 28 JUNI 18.00 *Skärvs kyrka*
Kvällsmusik – Magnus Trönberg, orgel.

TISDAG 1 JULI 19.00 *Varnhems klosterkirka*
Andakt, riksspelman Lars-Olof Ejstes. Kaffeservering.

ONSDAG 2 JULI 19.00 *Skara domkyrka*
Teater ”Då valde påven Skara – Thurgot och andra bisko-
par under medeltiden i Skara”,
Teater Tidlös ger en entimmasföreställning.

TORSDAG 3 JULI 19.30 *Varnhems klosterkirka*
Sommarmusik, Groupa – Silent folk, folkmusik med
Jonas Simonson, flöjt m.fl.

TISDAG 8 JULI 19.00 *Eggby kyrka*
Andakt, därefter i Klockaretomten ”Yambio – en skola för
före detta barnsoldater”, Anita Hammar. Kaffeservering.

TORSDAG 10 JULI 19.00 *Eggby kyrka*
Blåskvintetten Quintus. Kaffeservering.

TORSDAG 24 JULI 19.30 *Varnhems klosterkirka*
”Sommarmusik”. Duo Capricci - Ida Höög, blockflöjter,
Jérôme Brodin, cembalo.

LÖRDAG 26 JULI 18.00 *Skärvs kyrka*
Duo Isilme, stråk och slagverk.

5 AUGUSTI 19.00. *Vinköls kyrka*
”Ted Gärdestads liv och sånger”. Lars Widell.

12 AUGUSTI 19.00 *Marums kyrka*
Riksspelman Mikael Pettersson.

ONSDAG 13 AUGUSTI 19.30 *Varnhems klosterkirka*
”Bach vs Händel vs Vivaldi – ett koloraturdrama i tre akter
med tretakter, krumelurer och drag.” Göteborg Baroque.
Inträde.

TORSDAG 14 AUGUSTI 20.00 *Varnhems klosterkirka*
”Vivaldi – hans vänner och fiender.” Concerto Copenha-
gen under ledning av Alfredo Bernadini. Inträde.

FREDAG 15 AUGUSTI 12.00 *Skara domkyrka*
Musik vid lunchtid.

SÖNDAG 17 AUGUSTI 18.00 *Varnhems klosterkyrka*
Stabat Mater av Josef Haydn
Göteborg Baroque och festivalkören. Inträde.

19 AUGUSTI *Bjärklunda kyrka*
Mattias Hjortlinger, trombon, Lucas Hjortlinger, kornett, Åsa Nyberg, piano, och Simon Nyberg, trombon.

FREDAG 22 AUGUSTI 12.00 *Skara domkyrka*
Musik vid lunchtid

LÖRDAG 24 AUGUSTI 18.00 *Skärvs kyrka*
Ljudhållningssällskapet, sångensemble.

SÖNDAG 7 SEPTEMBER 19.30 *Varnhems klosterkyrka*
Sommarmusik, Svenska Kammarkören.

Groupa - Silent Folk
foto: peter lloyd

Concerto Copenhagen
foto: thomas schjødt nielsen

Göteborg Baroque
foto: per buhre

PILGRIMSVANDRA i sommar, kanske?

Vad sägs om en dag eller flera i frihet, enkelhet, tystnad, bekymmerslöshet, långsamhet? Kanhända också andlighet och delande? En pilgrimsvandring kan färgas av alla sju av de så kallade nyckelorden, men bara några eller ett kan räcka för en dags tankar.

Med Skara domkyrka som utgångspunkt, eller mål, har du många pilgrimsleder att vandra. Du kan vända blicken mot öster och gå till Varnhem och fortsätta mot Gudhem, Falköping, Eriksberg. Du kan vända blicken mot Kinnekulle och gå till Husaby och vidare till Läckö.

Möjligheterna är många, men gör gärna ett val i sommar. En kortare eller längre sträcka allt efter vad

du har möjlighet till. Ta med en liten anteckningsbok, en penna. I anteckningsboken har du redan skrivit nyckelorden. På vandringen kan tankar bli ord i boken.

I Skara domkyrka driver Skara stift och Skara pastorat Pilgrimscentrum, som har öppet varje vardag hela sommaren. Här möter du personal som kan informera om leder och annat kring pilgrimsvandring. Du kan slå dig ner och vila, be eller läsa. En inre vandring finns också att gå i domkyrkan.

Men följande ord hälsade och hälsar pilgrimsvandrare varandra:

Pax et bonum –
Frid och allt gott!

TEXT OCH FOTO: PER LARSSON

pilgrimscentrum
i skara domkyrka

har öppet 16 JUNI–11 AUGUSTI
MÅNDAG–FREDAG 10.00–18.00.

Pilgrimssymbolen för Sankt Olofslederna visar Olofskorset med Sankt Hans-korset inlätat. Det är en sorts kvalitetssäkring av pilgrimsleder som binder samman leder genom Sverige och Norge mot Nidaros (nuvarande Trondheim)

KÄLLA: PILGRIM I SVERIGE

Hej!

Jag heter Anna-Karin Widner. Jag är uppvuxen i Norrtälje men har studerat och arbetat i Linköping de senaste tretton åren. Som präst har jag haft tjänst i både stads- och landsförsamlingar och så har jag arbetat tre år som lärare för Svenska kyrkans grundkurs på Vadstena folkhögskola. I Skara pastorat efterträder jag Elinor Johansson. På mitt bord ligger utöver vanliga prästuppgifter också det ”prästerliga ansvaret för pedagogiken i och runt katedralen” (som det så fint hette i annonsen till tjänsten). Jag ser fram emot att dela tro och liv med er och att bygga församling i Skara.

/Anna-Karin

När hösten kryper närmare ...

... är kanske inte något som du gillar att läsa om när sommaren just börjat. Men i september kan du glädjas åt en ny termin. Mötesplatserna är flera, åldrarna är många i Skara domkyrkoförsamling. Fundera redan i sommar på vad som verkar spännande för dig. Välkommen med!

Församlingens femåringar får personlig inbjudan till ”Upptäckarna”. ”Skattsökarna” är en grupp för 6-8 åringar. **Gosskören** och **Flickkören** finns för de unga rösterna, 8- 12 år. Tonåringar träffas i **Svenska Kyrkans Unga**, SKU. Unga som tycker om att sjunga går till **Ungdomskören**, 13 år och uppåt.

De vuxnas röster tränas och utvecklas i **Brynolfskören** som är en blandad vuxenkör, lite mer för dig som inte är så körvan. **Domkyrkokören** är också en blandad vuxenkör, men för den som är körvan. **Oratoriekören** är en projektkör som träffas en gång i månaden.

Nyfikenhet på tro och liv – vad och hur - kan stillas i **studiekvällar** för vuxna med bibel och tro i fokus. På samma sätt som en röst tränas och utvecklas i kören, får tanken och reflektionen utbildning, träning och fördjupning i dessa grupper.

Sopplunch serveras helgfria fredagar i Mariasalen 12.00-13.00, Kyrkans Hus. Höststart 19 september. Börja gärna med lite **musik i domkyrkan** 12.00 – en bra lunchpaus!

Sjunga i kör - något för dig?

Angeläget uppdrag för Sara

För Sara Axelsson i Ardala började engagemanget i Svenska kyrkan tidigt. Hennes mor och far gick till kyrkan på söndagarna och söndagsskolan blev en självklarhet för Sara och syskonen.

Hon känner sig privilegerad på många sätt.

– Jag hade en fantastisk uppväxt, det var precis som i Bullerbyn, säger hon.

Hon beskriver sig som en lycklig människa och tycker att det är viktigt att ta ansvar i livet. Både för sig själv och sina kontakter med andra människor.

Sara växte upp i Hasslösa, och började efter grundskolan studera på läroverket i Skara. Därefter gymnasiet,

och sedan läste hon vidare till lärare.

– Under utbildningen i Göteborg var jag med i Kristna studentförbundet och efter flytten till Ardala var jag kyrkvård många år i Västra Gerums församling.

Sara var under sina yrkesverksamma år mellanstadie lärare på Ardalaskolan och senare rektor, för grundskolan i Skara kommun.

Efter pensioneringen har hon varit engagerad i syföreningen, som förra året lades ner men senare återuppstod som stickcafé. Hon har två barn och fem barnbarn.

Hon leder en pensionärscirkel om konst, och är engagerad i kyrkans IG, Internationella gruppen, som har hand om olika former av hjälpverksamhet.

Sara menar att vi har fått söndagen till att fira gudstjänst och tycker att det

är angeläget att vi gör det tillsammans. Hon brukar också bistå med skjuts för vänner som har svårare att ta sig dit.

I dag sitter hon med i församlingsrådet för Ardala och uppskattar att finnas med i det sammanhanget.

– Jag är ersättare, men brukar vara med så mycket jag hinner. Församlingsrådet har en trevlig sammansättning med glada och positiva människor. Vi har goda diskussioner med många bra förslag, säger hon.

Trots de senaste årens vikande medlemsantal för kyrkan, är Sara Axelsson positiv.

– Med tanke på den breda barn- och ungdomsverksamheten i Ardala församling så ser jag en ljus framtid.

TEXT OCH FOTO: ÅSA MWANSA

gudstjänst för

STORA

och små

Välkommen till en gudstjänst för stora och små!
Utdelning av Barnens Bibel till församlingens femåringar och välkomnande av konfirmanderna.

7 SEPTEMBER 11.00 *S:ta Annagården*

*Sara Axelsson ser
ljusst på framtiden för
Svenska kyrkan, inte
minst med tanke på
den breda barn- och
ungdomsverksamheten.*

Tre kvällar med vacker sommarmusik i kyrkorna

Sommaren bjuder på mycket vackert - också sköna toner i sommarkvällen. Som vanligt bjuder Ardala församling in till sommarmusik under tre kvällar.

Lars Widell, som bor i Synnerby, har arbetat både som ungdomsledare, ungdomspastor, musikkonsulent på distrikts- och riksnivå samt som resande sångare och musiker. Lars

medverkar med ett program om ”Ted Gärdestads liv och sånger” i Vinköls kyrka den 5 AUGUSTI 19.00.

Den 12 AUGUSTI 19.00 kommer riksspelman Mikael Pettersson till Marums kyrka. Mikael är uppvuxen i Gröneskog men bor nu i Mölltorp. Han har spelat fiol sen 10-årsåldern och kommer att framföra flera av sina egna kompositioner under kvällen. I Bjärklunda kyrka den 19 AUGUSTI

19.00 medverkar en grupp bestående av Mattias Hjortlinger, trombon, hans son Lucas Hjortlinger, kornett, Åsa Nyberg, piano, och hennes son Simon Nyberg, trombon. Mattias är musiklejare i Skara och Åsa har tjänst i domkyrkan Skara som organist och körledare.

FOTNOT: *Hela programmet för sommarmusiken i pastoratets kyrkor hittar du på sidorna 10-11.*

En samhörighet med 1600-talssmidet – men samtidigt ett avstamp i 2000-talet. När Claes Magnusson fick uppdraget att utsmycka den nya kororgeln i Varnhems klosterkyrka gällde det att förena gammalt och nytt.

Historia möter 2000-tal

Claes har smyckat kororgeln i Varnhems klosterkyrka

För ett par år sedan köptes en kororgel in till kyrkan. Den hade tidigare stått i en kyrka i Stockholm och passade egentligen inte rent utseendemässigt särskilt väl in i den medeltida basilikan i Varnhem. Därför målades den i en mer passande kulör. Claes Magnusson, som är konstsmid och hemmahörande i Varnhem, fick uppdraget att smida en utsmyckning.

Förra året dekorerades framsidan och i år var det dags för baksidan av orgeln.

- Där den tidigare hade stått var den placerad mot en vägg, men här står den fritt ute i kyrkorummet. Dessutom strömmar en mängd besökare förbi bakom orgeln så den sidan är minst lika viktig, konstaterar Claes.

Att kombinera det gamla med det nya blev en spännande utmaning. Tillsammans med Sven-Bertil Svensson från

Öland skissades ett förslag fram som Claes sedan arbetade vidare med.

- ”Skranket” på andra sidan koret har ett smidesarbete med rankor och blommor som symboliserar Varnhemsrosen. Det kändes viktigt att ha med sig den stilen och det språket. Samtidigt måste ju 2000-talet få sätta sin prägel också. Man kan inte bara härma efter och kopiera det gamla, menar Claes.

Smidet skulle kännas maffigt och rustikt, men fick samtidigt inte väga för mycket. Dessutom fanns det praktiska saker att ta hänsyn till. Exempelvis måste hela verket vara öppningsbart för att orgeln ska kunna stämmas. Därför är det utformat som en grind.

Blommorna finns kvar även i det nya smidet. Men en skillnad är påtaglig:

1600-talets
smide...

...möter
2000-talets.

- De gamla dekorationerna är målade med guldfärg. Men här lät jag faktiskt förgylla dekorationerna med bladguld i två olika nyanser, säger Claes och visar hur blommorna är matta medan bladen blänker.

Det är inte första gången Claes gör konstsmide till en kyrka. Genom åren har det hunnit bli arbeten till både ljusbärare, dopfuntar och processionskors. Men det är första gången han gör något till Varnhems kyrka, vilket är lite speciellt, varnhemsbo som han är.

- Och det är ju alltid något visst att få vara med och utsmycka en kyrka. Det är en speciell "tyngd" i det. Det här kommer ju att finnas kvar för lång tid och bli en del av en historia som också sträcker sig långt bakåt.

TEXT OCH FOTO: ANNA THEANDER

Öglunda kyrka tas åter i bruk

Öglunda kyrka, som har varit stängd på grund av renovering under ca 2,5 år, tas nu åter i bruk. Församlingen firar detta vid två tillfällen. Först vid en kvällsgudstjänst den 29 JUNI 18.00, då det efter gudstjänsten bjuds på mingeltilltugg. Nästa tillfälle blir på Tacksägelsedagen i höst, då det finns tillfälle att tacka för att kyrkan åter kan användas till gudstjänst.

Sommarkyrka i Skärv, Norra Lundby och Eggby

SÖNDAG 22 JUNI 11.00 Skärvs skola: Friluftsgudstjänst, kör, kyrkkaffe.

TISDAG 24 JUNI 19.00 Skärvs kyrka: Andakt, "Hela kyrkan sjunger", läsarsångsfavoriter med Torbjörn Lantz och Sören Eklund. Sången fortsätter i Skärvs skola.

TORSDAG 26 JUNI 19.00 Skärvs kyrka: Andakt, Magnus Lundberg, flöjt

Skärvs skola: "Kyrkans lovsång genom århundradena". Vi sjunger tillsammans ur kyrkans rika musikaliska historia. Domprost Carl Sjögren.

LÖRDAG 28 JUNI 18.00 Skärvs kyrka: Sommarmusik, Mats Persson, sång, Magnus Trönnberg, orgel.

SÖNDAG 29 JUNI 18.00 Öglunda kyrka: gudstjänst.

TISDAG 1 JULI 19.00 (Norra Lundby) Varnhems klosterruin : Andakt, Riksspelman Lars-Olof Ejstes.

TISDAG 8 JULI 19.00 Eggby kyrka: Andakt
Klockartomten: Yambio – en skola för före detta barnsoldater, Anita Hammar

TORSDAG 10 JULI 19.00 Eggby kyrka: Andakt, "Musik i sommarkvällen", Blåskvintetten Quintus.

SÖNDAG 13 JULI 14.00 Öglunda: Friluftsgudstjänst
Kaffeservering (tisdagar och torsdagar) 30:-/person

Följ med på retreat i höst

Välkommen att åka med på retreat helg på Åh stiftsgård den 3-5 oktober 2014 - ett samarbete mellan Skara och Götene.

Att åka på retreat är en möjlighet att dra sig tillbaka från sitt vanliga liv och leva i tystnad och stillhet.

Här finns tillfälle för bön och meditation, vila och eftertanke som kan hjälpa dig att ställa in kompassriktningen i livet med Gud.

Retreaten startar på fredag 19.00 och avslutas på söndag 14.00. Kostnaden är 1350 kr per person.

Spana efter folder eller mer information på www.skarapastorat.se under sommaren.

Frågor? Hör av dig till prästen Britt-Marie Hjertén på tel. 0511-265 10 eller e-post: brittmarie.hjerten@svenskakyrkan.se.

Jubileumsprogrammet i augusti fyller fyra scener i dagarna två

I år firar Skara stift 1000 år. Det firas med ett färgsprakande födelsedagskalas den 29-30 augusti. Platsen för festligheterna är förstås stiftsstadens Skara.

Under vintern och våren har programmet tagit form - och torde innehålla något för alla smaker. Bland de medverkande märks kända artister som Sonja Aldén, Agnes, Irma Schultz Keller och State of Drama. Det blir också spännande samtal mellan ungdomar från skriftreligionerna, om ideellt engagemang i kyrkan och mellan ett antal internationella gäster. Elise "Ängeln på Malmskillnadsgatan" Lindqvist kommer, liksom ärkebiskop Antje Jackelén, kronprinsessparet och ett stort antal medverkande från stiftets olika församlingar. De flesta olika musikstilar finns representerade på de fyra scenerna och på lördagen hålls en stor utomhusgudstjänst med plats för alla! Det är fri entré och man behöver ingen biljett, men gärna en fikakorg och en stol eller filt!

Läs mer om programmet på www.svenskakyrkan.se/skarastift.

Cirkus Cirkör.

Greger Siljebo.

Annika Östberg.

Antje Jackelén.

När jag skriver det här växer det så det knakar ute. Jag fascineras av att våren och försommaren är lika underbara upplevelser varje gång! Jag har glatt mig särskilt åt min porslinsblomma i köket. Jag vill så gärna att den ska slingra sig ända upp och täcka hela fönsterkarmen. Jag har vattnat och gett den näring, men utan resultat. Men så när dagarna blev lite längre hände något. På bara några veckor slängde den iväg långa skott och snart upptäckte jag nya små blad. Det är förstås ljuset som gör den stora skillnaden.

Varannan onsdag deltar jag i en grupp som läser Bibeln tillsammans. Det kan man göra på många sätt. Just nu gör vi så att när vi läst texten högt tillsammans, ”kliver vi in” i berättelsen och låter en person ge sin egen version av det som hände. Jag tänker att jag är lärjungen Johannes eller mamman som kom med sitt barn till Jesus. Hur tänkte lärjungen som motade bort henne? Vad kände hon när någon först ställde sig i vägen? Det är spännande att lyssna till varandras berättelser, för vi delar förstås våra egna tankar om tro och tillit, om tvivel och kamp. Vi känner igen oss och texten blir levande. Och vi växer. Samtidigt som jag försöker sätta ord på min egen tro ger andras funderingar nya perspektiv.

Vi människor behöver också ljus för att växa och leva. Vi vänder ansiktet mot de första solstrålarna om våren. I välsignelsen som avslutar varje gudstjänst hör vi att ²Herren låter sitt ansikte lysa över oss². Det ljuset vill jag söka mig mot. Precis som porslinsblommans blad i köksfönstret gör. För att växa och våga leva. Och gärna tillsammans med andra.

Kerstin Larsson är ideell medarbetare i kyrkan, i samtalsgrupp och söndagsskola bland annat. Till vardags arbetar hon som kommunikatör hos Skara stift. Fritiden ägnas också åt gospelkör, film och böcker.

KERSTIN LARSSON

kontakt

Svenska kyrkan i Skara

Malmgatan 3A, 532 31 Skara
skara.pastorat@svenskakyrkan.se

Expeditionen Kyrkans Hus

Besöksadress: Malmgatan 3B, Skara
Telefon: 0511-265 00
skara.pastorat@svenskakyrkan.se
Helgfri måndag-fredag kl. 10-12

Kyrkogårdsförvaltningen

Telefon 0511-265 40, Fax 0511-108 83
skara.kgf@svenskakyrkan.se
Postadress: Malmgatan 3A, 532 31 Skara

Kyrkogårdsförvaltningens expedition:

Marie kyrkogård, Axvallagatan,
532 37 Skara
Helgfri måndag-fredag kl. 8.00-12.00

Helgpräst

Du kan nå pastoratets helgpräst dagtid
lördagar och söndagar på tfn 265 08.
Vid storhelger når du helgpräst via
tfn 265 00. Övriga tider hänvisas till
jourhavande präst via 112.
Mer information och telefonnummer
till anställda hittar du på
www.skarapastorat.se

KYRKORNA BERÄTTAR

Biskopsgravar

- inte bara i Skara

Varför ligger det biskopar begravda i Skånings-Åsaka och Varnhem?

Ja, det har helt enkelt att göra med vilken församling som i forna tider försörjde biskopen.

text och foto: markus hagberg

Varför ligger Skarabiskopen Jesper Swedberg (1653-1735) begravd i Varnhem och inte i Skara? Varför ligger Jakob Keijser (1846-1905), eller 1900-talsbiskoparna Hjalmar Danell (1860-1938) och Sven Danell (1903-1981) begravda i Skånings-Åsaka och inte i Skara? Svaret är ganska jordnära: det har att göra med biskoparnas försörjning. Skånings-Åsaka, dessförinnan Varnhem och Synnerby, var Skarabiskoparnas prebendeförsamlingar. Vad ett prebende var, det återkommer vi till.

Längre tillbaka levde flertalet människor på landsbygden och att bruka jorden var det vanligaste sättet att klara sitt uppehälle. Detta gällde långt fler människor än bönderna. Indelningsverket byggde på jordbruket, där knekten fick en bit jord att odla kompletterat med bidrag från socknens män. Samma system gällde i princip för präster. De livnärde sig på jordbruk och till varje prästtjänst fanns ett sådant knutet. Prästen fick själv driva gården, och räckte inte inkomsterna till att anställa

drängar och pigor fick han själv gå med plögen. Till jordbruksinkomsterna kom också tiondet, ett slags kyrkoskatt som prästen fick en del av. Kontant lön infördes inte förrän 1910, men i vissa fall fortsatte det gamla systemet att vara gällande längre än så.

Hur gjorde man då med de tjänster, exempelvis biskopstjänsten, som inte var direkt kopplade till en församling med ett jordbruk? Ja, det är här det så kallade prebendet kommer in. Ordet kommer från det latinska ordet præbenda som betyder "kosthåll", som i sin tur kommer från ordet præbeo, som betyder "erbjuda", "skänka". Prebendesystemet innebar att exempelvis biskopen i Skara på pappret också var kyrkoherde i ett pastorat och fick del av avkastningen från det pastoratets jordbruk. Biskopen fick då istället själv avlöna någon annan präst som i hans ställe utförde de konkreta prästerliga uppgifterna. Tyvärr var det ganska vanligt att dessa vice pastorer i sin tur avlönedes dåligt – de tillsattes

inte sällan så att den som begärde lägst lön fick tjänsten – och därför misskötte uppdraget.

Det var inte bara biskopar som avlönedes genom prebenden. Kyrka och skola hade länge en nära relation; skolan uppstod ju i kyrkans famn. Katedralskolans lektorer, som automatiskt hade plats i domkapitlet, avlönedes också via prebenden, och de sista avskaffades så sent som 1923.

Före 1714 var Synnerby pastorat Skarabiskopens prebende. Då såg Jesper Swedberg till att det flyttades till Varnhem. 1875 flyttades det igen. Varnhem blev nu ett självständigt pastorat och Skånings-Åsaka blev istället prebende. Så förblev det ända till ordningen upphörde. Över huvud taget har pastoraten runt om Skara fungerat som prebenden åt biskopar, domprostar och lektorer om vartannat. Flertalet av de biskopar som idag vilar på dessa kyrkogårdar har alltså en gång, i alla fall på papperet, varit pastoratets kyrkoherde.